

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД – 5320900 – 3.13
2018 йил “03” 03

КОСТЮМ ТАРИХИ
ФАН ДАСТУРИ

Билым соҳаси:	100 000	– Гуманитар соҳа
	300 000	– Ишлаб чиқариш техник соҳа
Таълим соҳаси:	110 000	– Педагогика
	320 000	– Ишлаб чиқариш технологиялари
Таълим йўналиши:	5320900	– Енгил саноат буюмлари конструкциясини ишлаш ва технологияси (тикув буюмлари)
	5111000	– Касб таълими (5321600 -Енгил саноат буюмлари технологиялари ва жихозлари)
	5111000	– Касб таълими (5320900 -Енгил саноат буюмлари конструкциясини ишлаш ва технологияси (тикув буюмлари))

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2018 йил “27” 03 даги 274 -сонли буйруғининг 2 -иловаси билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 2018 йил “03” 03 даги 1 - сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Вахидова У.А. - ТТЕСИ «Костюм дизайни» кафедраси мудири;
Мирталипова Н.Х. - ТТЕСИ «Костюм дизайни» кафедраси катта ўқитувчиси.

Такризчилар:

Собирова З.А. - ТТЕСИ «Костюм дизайни» кафедраси доценти;
Ходжаева У.М. МРДИ “Либослар дизайни” кафедраси мудири
(турдош ОТМ).

Фан дастури Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2018 йил “22” 02 даги 8 - сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Ушбу фан костюм композицияси тушунчаларини, услублар тарихини, моданинг ривожланиши ва унинг функцияларини, композиция қонуниятлари, воситалари, хусусиятлари ва категорияларини, турли даврдаги халқларнинг тарихий либосларини таҳлил қилиш ва ўрганиш масалаларини қамраб олади. Истеъмолчи талабни асосида, замонавий ва ўзбек менталитетига мос бўлган маҳсулотни яратишда костюмнинг тузилишидаги асосий қонуниятлар ҳамда қоидаларни билиш ва уларни тўғри ишлатишда, либосларда тарихий костюм элементларини конструктив-декоратив ечимини қўллашда талабаларни зарур бўлган билимлар билан қуроллантиради.

“Костюм тарихи” фани умумкасбий фанлар блокига киритилган курс ҳисобланиб, 2-курда ўқитилиши мақсадга мувофиқ. Мазкур фан бошқа ижодий фанлар билан узвий боғлиқ бўлиб, ихтисослик блокада ўқитиладиган фанлар учун замин бўлиб хизмат қилади.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

Фанни ўқитишдан мақсади – талабаларга ҳар ҳил тарихий ва миллий декоратив санъат турларини, халқларнинг тарихий костюм элементларини ўргатиш ҳамда уларни либос яратиш жараёнида тадбиқ этиш кўникмасини ҳосил қилишдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан талабаларни назарий билимлар, амалий кўникмалар, бадий лойиҳалаш жараёнига ижодий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифасини бажаради.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қуйидаги талаблар қўйилади. **Талаба:**

– асрлараро миллий костюмларни тузилишига таъсир этган сабаблари, шакллантирувчи ва қўлланган бадий воситалари тўғрисида *тасаввурга эга бўлиши;*

– замонавий костюм яратиш жараёнида тарихий ва халқ костюми бойлигини ижодий манбаа сифатида қўллашни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

– тарихий костюм ва тўқимачилик маҳсулотларини ташқи кўриниши бўйича қайси даврга, бадий услубга, миллатга, ижтимоий табақага тегишли эканлигини аниқлаш ва тасвирлаш *кўникмаларига эга бўлиши керак.*

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

1- Модул. Қадимги Дунё, Шарқ ва Ғарб тарихий костюмлари

1- мавзу. “Костюм тарихи” фанига кириш

“Костюм тарихи” фанининг мақсад ва вазифалари. Костюм ва нақш тарихи – жамиятни моддий маданияти тарихининг бир қисми. Тарихий ва миллий костюм - дизайнерлар ижодий фаолияти манбааси сифатида. Костюм ва нақшни пайдо бўлиши ва уларни ривожланиши. Костюмларни ибтидоий турларини тузилишини тарихий жараёни.

2- мавзу. Қадимги Дунё костюми

Қадимги Миср, Бобил - Оссурияни нақши ва костюми. Костюм шакли, бичими, беағзи. Уларнинг ижтимоий белгилари. Эрон нақши ва костюми. Унинг шакли, ранглари, конструктив ечими ва ижтимоий белгилари.

3- мавзу. Қадимги ва феодализм даври Шарқ костюми

Ҳиндистон санъати, унинг характерли хусусиятлари. Мато тўқиш санъати, нақшлари ва турлари. Костюмнинг турлари. Уларнинг шакли, конструктив-декоратив ечимини асрлар мобайнида ўзгариши.

Хитой санъати хусусиятлари. Хитой санъатида нақш, ранг; хитой рамзлари. Ўрта аср феодализм хитой костюми. Эрақлар ва аёллар костюми турлари, бичимлари ва конструктив-декоратив ечими. Костюм турлари ва безакларида ижтимоий белгиларни ақс эттирилиши.

Ўрта асрлар ва феодализм Япония санъати. Япония санъатини ўзига хос ифодаловчи воситалари. Композициянинг характерли тамойиллари. Япония костюми. Шакл, бичим ва безакларни характерли хусусиятлари. Костюм – ижтимоий табақалар ифодаси.

4- мавзу. Европа антик даври костюми

Антик даврни санъати ва костюми. Қадимий Юнон костюми, Қадимий Рим костюм турлари, уларнинг бичими, беағзи, қўлланилган материаллари. Антик костюмнинг шакллантирувчи воситалари ва ижтимоий белгилари.

5- мавзу. V-XX асрлар ГАРБИЙ ЕВРОПА КОСТЮМИ

Роман услуби костюми (IX-XIII асрлар), XIII –XV асрлар Готика услуби. Гўзаликнинг эстетик тимсоли. Кийимнинг декоратив ечими, қўлланилган материаллари. Эркаклар ва аёллар костюми турлари ва шакллари.

Уйғониш даври костюми. Даврнинг умумий тавсифи. Эстетик тимсолни ўзгариши. Италия костюми. Испания костюми. Франция костюми. Олмония костюми.

Барокко услубидаги Европа эркаклар ва аёллар костюми. Материаллар, ранглари ва нақшлари. Мушкетерлар модаси.

Рококо услубидаги Европа костюми. Материаллар, ранглари ва нақшлари. Эркаклар ва аёллар костюмининг конструктив-декоратив ечими. Модани тарқалиши.

XIX аср Европа костюми. Классицизм услубидаги костюм. Кийимнинг асосий шакллари ва ассортименти. Амбир услуби. 1830-1860 йи.даги моданинг кескин ўзгариши.

XX аср Европа костюми. Костюмнинг демократизациялаши. Аёллар костюмида модерн услубининг равақ топиши. Урушдан кейинги даврда янги эстетик тимсол ва модани кескин ўзгариши. XX аср модалари услублари.

2- Модул. Ўрта Осиё тарихий либослари 6- мавзу. Ўрта Осиё костюм тарихи

Ўрта Осиё Антик даврни санъати ва костюми. Кийим турлари, уларнинг бичими, безаги, қўлланилган материаллари. Илк феодал ўрта асрликни санъати ва костюми. Кийим турлари, шакли, бичими, безаклари.

Ўрта Осиё кеч ўрта асрлар даврининг умумий тавсифи. Китоб миниатюраси тасвирий санъатининг равақ топиши. Гўзаликнинг эстетик тимсоли. Ўрта Осиё кеч ўрта асрлар эркаклар ва аёллар костюм турлари, шакллари, бичими, қўлланилган материаллари. Аёллар ва эркаклар костюмиданинг ижтимоий белгилар ва ўзига хос кийиниш усули.

7- мавзу. XIX-XX аср бошидаги ўзбек костюми

Ўзбекистон бадий газмоллари. Ўзбекистон абр газмоллари. Кийимларни тикишда ишлатиладиган матолар. Материаллар ранглари ва нақшлари.

XIX-XX аср бошидаги ўзбек костюми. Эркакларнинг миллий либослари.

Аёлларнинг миллий либослари. Маросим кийимлари. Костюм турларининг шакли, бичими ва безаклари. Анъанавий кийим бичиқлари. Кийимнинг янги турларини пайдо бўлиши ва бичимларини ўзгариши. Костюмдаги минтақавий ва ижтимоий белгилари. Тошкент-Фарғона, Самарқанд-Бухоро, Қашқадарё-Сурхандарё, Хоразм ва Қорақалпоқ миллий костюмларининг конструктив-декоратив ечими ва ўзига хос хусусиятлари.

IV. Лаборатория машгулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Лаборатория машгулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Қадимги Дунё костюмининг турлари ва бичимлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.
2. Қадимги ва феодаал даври Шарқ костюми билан танишиш ва нусхасини чизиш.
3. Қадимги Юнон ва Қадимги Рим антик даврининг костюми билан танишиш ва нусхасини чизиш.
4. Европа ўрта асрлар ва Уйғониш даври костюми турлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.
5. XVII- XVIII асрлар Европа «Барокко» ва «Рококо» услубларидаги костюми турлари, бичимлари ва бадий ечими билан танишиш ва нусхасини чизиш.
6. XIX аср Европа костюми турлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.
7. XX аср костюми Европа костюми турлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.
8. Ўрта Осиё антик ва илк ўрта аср костюм турлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.
9. Ўрта Осиё кеч ўрта аср костюм турларини китоб миниатюраларидан ўрганиш ва нусхасини чизиш.
10. XIX-XX аср бошидаги ўзбек костюмининг турлари, бичими, минтақавий ва ижтимоий фарқлари билан танишиш ва нусхасини чизиш.

Лаборатория машгулотлари ижодий ишларни бажаришга мўлжалланган, мультимедия қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда кичик гуруҳларга бўлиб алоҳида ўқитувчи томонидан ўтказилиши лозим. Машгулотлар интерактив усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Ўзбек амалий безак санъати, тарихий либослар, архитектура, тасвирий санъат, табиат шакллари дизайнни таҳлил этиш ва улардан замонавий либослар яратишда ижодий манбаалар сифатида фойдаланиш.

2. Шарқ мамлакатларининг ўзига хос санъатининг характерли хусусиятлари ва кийимларининг шакли ва бичими Тарихий костюм ва матолари бўйича маълумотлар базасини тўплаш (фотосуратлар, эскиз ва нақш чизмалари, костюм нусхалари).

3. Европа бадий услубларини ўзига хослигини моддий маданият ва амалий безак санъати асарлари оркали чуқур ўрганиш ва костюмга таъсирини аниқлаш.

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан реферат, скейчбук ва нусхалар чизиш тавсия этилади.

Фан бўйича курс иши. Курс иши ўқув режада кўзда тутилмаган.

VI. Асосий ва қўшимча адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Phyllis G. Tortora, Sara B. Marcketti. Survey of Historic Costume 6 edition. Bloomsburt London, 2015
2. Françoise Tétart-Vittu. The Costume History.- New York, Taschen, 2015
3. Raxmatullayeva D, Xodjayeva U, Ataxanova F. Libos tarixi. – T.: Sano-Standard 2015. - 336 b.
4. Роберт Хэррольд. Костюмы народов Мира. Москва 2002
5. М.Н.Мерцалова. Костюм разных времен и народов 1,2 том М.: Академия 2003
6. Пармон.Ф.М. Композиция костюма. Одежда, обувь, аксессуары. Учебник. – М.: «Триада плюс», 2002. – 312 с., 258 ил.

Қўшимча адабиётлар

7. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажигимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017 йил, 488 бет.
8. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Тошкент, “Ўзбекистон”, 2016 йил, 56 бет.

- “Мы все вместе построим свободное, демократическое и процветающее государство Узбекистан.Ташкент, “Узбекистан”, 2016г, 56стр.
9. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш-юрт тараққиғи ва халқ фаровонлигининг гарови.Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017 йил, 48 бет.
- Мирзиёев Ш.М. Обеспечение верховенства закона и интересов человека – гарантия развития страны и благополучия народа.Ташкент, “Узбекистан”, 2017 г, 48стр.
- 10.Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик- ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак.Тошкент, “Ўзбекистон”, 2017 йил, 104 бет.
- Мирзиёев Ш.М. Критический анализ, жесткая дисциплина и персональная ответственность должны стать повседневной нормой в деятельности каждого руководителя.Ташкент, “Узбекистан”, 2017 г, 104 стр.
- 11.2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947 сонли Фармони.
- 12.Г.М.Гусейнов, Ермилова В.В. Композиция костюма. - М.: Академия 2003.
- 13.Хасанбаева Г.К., Чурсина В.А. Костюм тарихи. Дарслик. – Т.: Ўзбекистон, 2002. – 320 б.
- 14.Захаржевская Р.Б. История костюма - М., 2005
- 15.Н.Содиқова Ўзбек миллий кийимлари. Ўқув қўлланма. – Т: 2006.-192б
- 16.Hasanboyeva G.K. To'qimachilik dizayn tarixi. O'quv qo'llanma. T.: Iqtisodiyot –Moliya, 2007-250b.

Интернет сайтлари

17. <http://ziyonet.uz>
18. <http://title.uz>
19. <http://www.textileclub.ru>
20. www.modnaya.ru
21. www.fashion.ru
22. www.design.com
23. <http://www.ozon.ru>